

Proizvodnja, izvoz in uvoz okroglega lesa

Roundwood Production, Export and Import

Mitja PIŠKUR

Izvelek:

Piškur, M.: Proizvodnja, izvoz in uvoz okroglega lesa. *Gozdarski vestnik*, 68/2010, št. 9. V slovenščini z izvečkom v angleščini, cit. lit 7. Prevod avtor, lektoriranje angleškega besedila Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Predstavljeni so nacionalni podatki o proizvodnji, izvozu in uvozu okroglega lesa. Poraba okroglega lesa je izračunana bilančno na podlagi uradnih podatkov.

Ključne besede: okrogli les, proizvodnja okroglega lesa, zunanja trgovina

Abstract:

Piškur, M.: Roundwood Production, Export and Import. *Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry)*, 68/2010, vol. 9. In Slovenian, abstract in English, lit. quot. 7. Translated by the author, proofreading of the English text Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

National data related to roundwood production, import and export are presented. Roundwood consumption is calculated according to roundwood balance using official data.

Keywords: roundwood, roundwood production, external trade

1 UVOD

Mednarodne organizacije letno objavljajo podatke o proizvodnji okroglega lesa, uvozu in izvozu na ravni držav ter skupnosti držav, kot je na primer Evropska unija. Ti podatki so podlaga za izvajanje politik na ravni Evropske unije.

Podatki o količinah, strukturi in tokovih okroglega lesa na nacionalni ravni so pomembni tudi za oblikovanje politike v Sloveniji. Z vidika rezultatov dolgoletnega gojenja gozdov in trajnostnega pristopa je njihov pomen lahko ključni pri analizi uspešnosti gospodarjenja. Ne moremo pa tudi mimo nenavadnega pojava v zadnjem času, ko se v medijih včasih navajajo zavajajoče obtožbe zaradi izvoza lesa (in posredno gozdarstva kot gospodarske panoge), ki največkrat niso utemeljene s podatki ali pa so le-ti izkrivljeni ali celo popolnoma napačni.

Ocenjujemo, da je koristno nekaj temeljnih, vendar z gospodarskega vidika ključnih, uradnih podatkov na ravni Slovenije predstaviti tudi širši gozdarski stroki.

2 KOLIČINA IN STRUKTURA PROIZVODNJE OKROGLEGA LESA

Proizvodnja okroglega lesa je eden ključnih podatkov za spremljanje gospodarjenja z gozdovi. Na podlagi uradnih podatkov Statističnega urada RS (SURS) in Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov (SKZG) Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) letno poroča mednarodnim organizacijam o količini in strukturi poseka po namenu rabe (Priloga). Podatki za leti 2008 in 2009 v preglednici 1 so povzeti iz izpolnjenega vprašalnika JFSQ (Joint Forest Sector Questionnaire), ki je podlaga za analize v okviru organizacij UNECE (United Nations Economic Commission for Europe), Eurostat in ITTO (International Tropical Timber Organization).

Količine in struktura temeljijo na uradnih podatkih, ki predstavljajo evidentirani posek. Dejanski posek je verjetno večji, kar nakazujejo nekatere neodvisne raziskave (MEDVED/MATJAŠIČ, 2008; KRAJNC/PIŠKUR, 2006). Na podlagi velikopovršinskih popisov gozdov na mreži 4 × 4 km je bil povprečni posek v obdobju 2000–2007 več kot 4 milijone m³; evidentirani posek je v enakem obdobju v povprečju znašal 3 milijone m³. Na neskladje med evidentiranimi količinami

Mag. M. P., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana

Preglednica 1: Uradna proizvodnja okroglega lesa po strukturi v Sloveniji v letih 2008 in 2009 (vse količine so v 1.000 m³ neto)

Koda UNECE*	PROIZVOD*	2008	2009
1	OKROGLI LES	2.990	2.930
1.C	Iglavci	1.747	1.582
1.NC	Listavci	1.243	1.348
1.1	LES ZA KURJAVO	928	983
1.1.C	Iglavci	131	114
1.1.NC	Listavci	798	869
1.2	INDUSTRIJSKI OKROGLI LES	2.062	1.948
1.2.C	Iglavci	1.616	1.468
1.2.NC	Listavci	446	479
1.2.1	Hlodi za proizvodnjo žaganega lesa in furnirja	1.686	1.514
1.2.1.C	Iglavci	1.386	1.213
1.2.1.NC	Listavci	300	301
1.2.2	Les za celulozo in plošče	316	370
1.2.2.C	Iglavci	204	211
1.2.2.NC	Listavci	112	159
1.2.3	Drug okrogli industrijski les	60	63
1.2.3.C	Iglavci	26	44
1.2.3.NC	Listavci	34	19

Opombi:

Zaradi zaokroževanja lahko vsote odstopajo od posameznih seštevkov.

* Mednarodna delitev okroglega lesa po namenu rabe (npr. PIŠKUR/MEDVED, 2007)

poseka in dejanskim posekom nakazujejo tudi primerjave med razpoložljivim okroglim lesom in porabo okroglega lesa (KRAJNC / PIŠKUR, 2006).

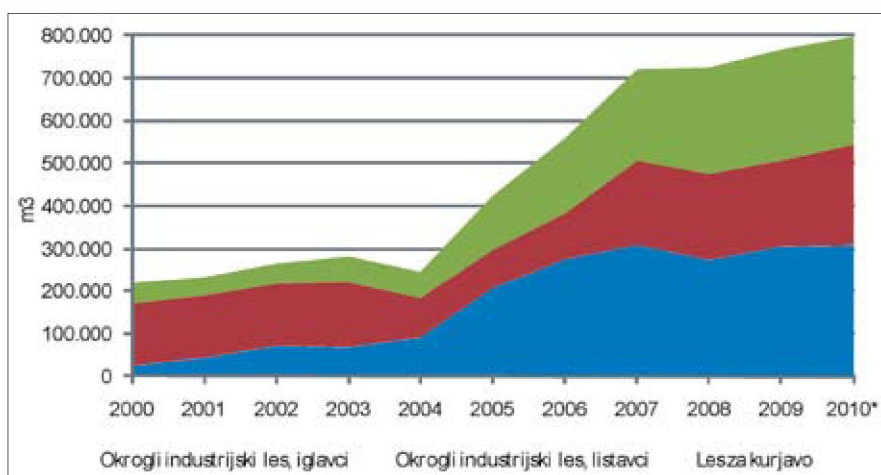
3 ZUNANJA TRGOVINA Z OKROGLIM LESOM

Dinamika gibanj v zunanji trgovini je pomemben kazalnik stanja predelave in rabe lesa in posledično dodajanja dodane vrednosti domači obnovljivi surovini. V grafikonih 1 in 2 je prikazana dinamika količin in strukture izvoza in uvoza okroglega lesa v 10-letnem obdobju, na podlagi podatkov za letošnje leto je narejena tudi ocena za leto 2010.

Najpomembnejši državi izvoza sta Italija in Avstrija. V prvo izvažamo predvsem les slabše kakovosti in les za kurjavo, v drugo hlodovino iglavcev. Primerjava količin izvoza s proizvodnjo

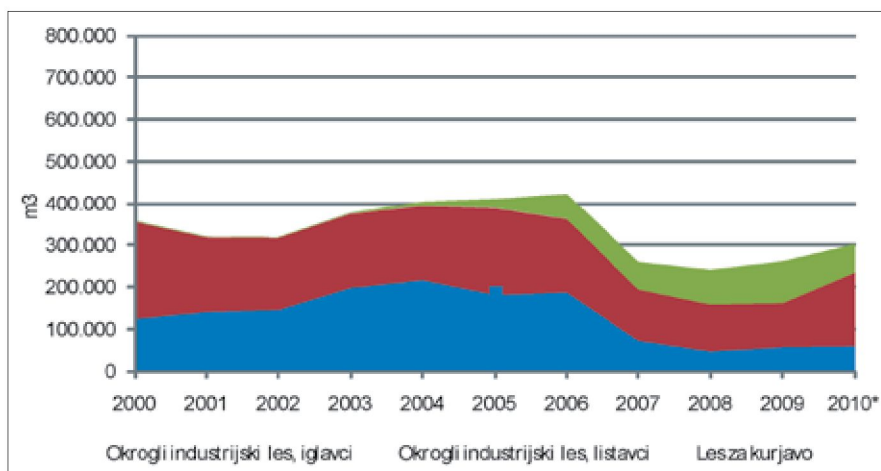
okroglega lesa pokaže, da je bilo leta 2008 le-tega 24 %, leta 2009 pa 26 % uradno proizvedenih količin. Leta 2008 je izvoz hlodovine predstavljal 16 %, leta 2009 pa 19 % uradno proizvedenih količin.

Po drugi polovici leta 2006 se je uvoz lesa zmanjšal zaradi ustavitve proizvodnje kemične celuloze, spremenila se je tudi struktura uvoza. V uvozu prevladuje les slabše kakovosti, ki se uporablja za proizvodnjo vlaknenih in ivernih plošč ter mehanske celuloze. V uvozu hlodovine prevladuje bukovina, ki se uporablja za proizvodnjo furnirja. Zanimivo je, da se povečuje uvoz lesa za kurjavo. Pri podatkih o zunanji trgovini je potrebna pazljivost pri interpretaciji, saj je pri nekaterih skupinah okroglega lesa lahko prisoten ponovni izvoz ("re-export").

Grafikon 1: Izvoz okroglega lesa iz Slovenije v obdobju 2000–2010 (Vir: SURS, preračuni GIS)

Opomba: * Ocena GIS

Grafikon 2: Uvoz okroglega lesa v Slovenijo v obdobju 2000–2010 (Vir: SURS, preračuni GIS)

Opomba: * Ocena GIS

4 BILANČNA PORABA OKROGLEGA LESA V SLOVENIJI

Z vidika zahtev lesnopredelovalne industrije je zanimiv vpogled v razpoložljive količine okroglega lesa, ki jih prikazuje preglednica 2. Poraba okroglega lesa je izračunana kot:

$$\text{Poraba} = \text{proizvodnja} + \text{uvoz} - \text{izvoz}.$$

Poudariti je treba, da izračun porabe temelji na uradnih podatkih o poseku lesa, zaradi česar nastaja neskladje med podatki o rabi lesa (iz Slovenije) pri kategorijah hlodovine in lesa za kurjavo.

5 ZAKLJUČEK

Podatki o proizvodnji in zunanji trgovini z okroglim lesom so zelo pomembni za gozdarstvo pa tudi za lesarstvo in druge, z lesom povezane panoge. Z bilančnimi preračuni in primerjavami s podatki o predelavi okroglega lesa lahko ugotovimo neskladnosti med uradnimi količinami proizvodnje okroglega lesa. Analiza količin in strukture izvoza posredno nakazuje tudi na težave lesnopredelovalne industrije in na posledice recesije.

Vendar pa na podlagi študije v okviru UNECE (MANTAU e tal., 2008) v vseh državah UNECE nastaja razkorak med podatki o virih in porabi lesa.

Preglednica 2: Poraba lesa v Sloveniji v letu 2009 (v 1.000 m³ neto)

Kategorije okroglega lesa	Proizvodnja	Uvoz	Izvoz	Poraba
Okrogli les - skupaj	2.930	261	767	2.425
Okrogli les - iglavci	1.582	59	306	1.335
Okrogli les - listavci	1.348	203	461	1.090
Okrogli industrijski les - skupaj	1.948	163	507	1.604
Hlodi	1.514	34	295	1.253
LCP-DIL*	433	130	212	351
Les za kurjavo	983	98	260	820

Opombe:

Vir podatkov: MKGP, SKZG; preračuni GIS

Vsote lahko odstopajo zaradi zaokroževanja od posameznih seštevkov.

*LCP-DIL – les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les

Večina držav ima, podobno kot Slovenija, težave z ocenjevanjem obsega žagarske proizvodnje in rabe lesa za ogrevanje v gospodinjstvih. Menimo, da je treba še dodatno povečati aktivnosti na področju pridobivanja kakovostnih podatkov, saj lahko le na tak način dobimo dober vpogled v dejansko stanje na področju proizvodnje, predelave in zunanje trgovine.

Pregled nad temeljnimi podatki je pomemben tudi za gozdarsko stroko samo, saj se lahko le tako objektivno in odločno odziva na (včasih namerno) napačne podatke v medijih.

6 LITERATURA

- KRAJNC, N./PIŠKUR, M., 2006. Tokovi okroglega lesa in lesnih ostankov v Sloveniji. Zb. gozd. lesar., 80, s. 31–54.
- MANTAU, U./STEIERER, F./HETSCH, S./PRINS, C., 2008. Wood resources availability and demands – Part I National and regional wood resource balances 2005. Background paper to the UNECE/FAO Workshop on Wood balances. Geneva, UNECE/FAO, 63 s.
- MEDVED, M./MATIJAŠIČ, D., 2008. Spremljanje poseka pri gospodarjenju z gozdovi. GozdV, 66, št. 1, 49–64 s.
- PIŠKUR, M./KRAJNC, N., 2009. Tokovi okroglega industrijskega lesa v Sloveniji. Les, 61, št. 4, s. 141–145.
- PIŠKUR, M./MEDVED, M., 2007. Mednarodna delitev okroglega lesa po namenu rabe. Les, 59, št. 1/2, s. 37–38.

PIŠKUR, M., 2009. Indikator rabe lesa na prebivalca v Evropi. Les, 61, št. 7/8, s. 358–360.

PIŠKUR, M., 2009. Pretvorbeni faktorji za zunanjetrgovinske podatke o okroglem lesu za Slovenijo. Zb. gozd. lesar., 88, s. 53–59.

7 Priloga: Definicije obravnavanih kategorij okroglega lesa (FAO)

Okrogli industrijski les: Ves okrogel les, razen lesa za kurjavo. Zajema hlode za žago in furnir, les za celulozo in plošče ter drug okrogli industrijski les.

Hlodi: Okrogel les, ki bo razžagan (ali skobljan) po dolžini, namenjen za izdelavo žaganega lesa ali železniških pragov ali uporabljen pri proizvodnji furnirja (po navadi z luščenjem in rezanjem).

Les za celulozo in plošče: Okrogel les, ki bo uporabljen v proizvodnji celuloze, ivernih plošč ali vlaknenih plošč.

Drug okrogel industrijski les: Okrogel industrijski (tehnični) les (neobdelan les), ki ne spada med hlode za žago, hlode za furnir in/ali les za celulozo in plošče. Zajema okrogel les, ki bo uporabljen za drogove, pilote, stebre, ograje, jamske opornike ("jamski les"), za pridobivanje tanina in destilacijo.

Les za kurjavo: Okrogel les, ki bo uporabljen kot gorivo. Zajema tudi lesne sekance, ki se uporabljajo kot gorivo, če so bili proizvedeni neposredno (npr. v gozdu) iz okroglega lesa.